

eul_wid: nny-aa

Τιβέριος ὁ Ῥήτωρ · Tiberius the Rhetorician

On Figures in Demosthenes

Περὶ τῶν παρὰ Δημοσθένει σχημάτων

Period: Ῥωμαϊκή Roman

Dialect: Κοινή Koine

Domain: Ῥητορική Oratory

Format: Λόγος Oration

ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΔΗΜΟΣΘΕΝΕΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ Μέλλοντι τὴν τῶν σχημάτων
θεωρίαν τῶν παρὰ Δημοσθένει κατανοεῖν, ἀνάγκη εἶναί μοι δοκεῖ πρῶτον εἰπεῖν τί τὸ
σχῆμά ἐστιν.

¹ Ὡς τοίνυν σχῆμα τὸ μὴ κατὰ φύσιν τὸν νοῦν ἐκφέρων μὴδὲ ἐπ' εὐθείας, ἀλλ' ἐκτρέπον καὶ
ἐξαλλάσσον τὴν διάνοιαν τῇ φράσει κόσμου τινὸς ἢ χρείας ἕνεκα. ὁ γὰρ χαριέστερος <ὅρος>
πλείονων ὄντων καὶ ἄλλων οὗτος καὶ ἐν λέξεσί μοι φαίνεται ... ὥσπερ ἀμέλει καὶ λέξεως
σχῆμά ἐστιν ἐξαλλαγή τοῦ ἐν ἔθει, κατὰ τινὰ πλάσιν κόσμον ἢ χρεῖαν τινὰ τοῖς λόγοις
παρέχουσα. Ὁ μὲν οὖν σαφέστερος ὅρος τοῦ τῆς λέξεως σχήματος οὗτός ἐστι· δοκεῖ δέ πως
συνῆφθαι κατὰ τὸ πρῶτον μῶριον τῷ τοῦ σολοικισμοῦ ὄρω, εἴτα κατὰ τὸ τελευταῖον μέρος
διεστηκέναι. καὶ γὰρ ὁ σολοικισμὸς ἐξαλλαγή τοῦ ἐν ἔθει ἐστίν, ἀλλ' οὔτε χρείας ἕνεκα, οὔτε
κόσμου τινὸς χάριν γίνεται. Πλείονος δὲ οὐσης θεωρίας τῆς ἐν τοῖς σχήμασι, ταῦτα
προηγήμεθα νῦν ἐξετάσαι, ὅσα παρὰ Δημοσθένει κατενοήσαμεν. Πρῶτον οὖν τὰ τῆς διανοίας
σχήματα δεικτέον, ἐπεὶ τὸν νοῦν παντὸς λόγου δεῖ προηγεῖσθαι.

² Ὡς δὲ ταῦτα· εἰρωνεία, ἐπιτίμησις, παράλειψις, διαπόρησις, ἀποστροφή, προδιόρθωσις,
ἐπιδιόρθωσις, ἀποσιώπησις, ἡθοποιΐα, προσώπου ὑποβολή, πυσματικόν, ἔμφασις, ἀπὸ τοῦ
ἀντικειμένου, παρὰ προσδοκίαν, αὐτοσχέδιον, ἀντίθετον, διαλεκτικόν, τόπου ἐμβολὴ ἐξ
ὀνόματος, καθόλου, ὅρκος. Περὶ εἰρωνείας Καὶ εἰρωνεία μὲν ἐστὶ τὸ διὰ τοῦ ἐναντίου τὸ
ἐναντίον σημαῖνον, οἷον· ἐκεῖνοι τοίνυν ν, οἷς οὐκ ἐχαρίζοντο οἱ λέγοντες οὐδὲ ἐφίλουν αὐτοὺς
ὥσπερ ὑμᾶς οὗτοι νῦν, πέντε μὲν καὶ τεσσαράκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἥρξαν ἐκόντων ν.

³ (1t) καὶ ἄλιν· νυνὶ δὲ πῶς ἡμῖν ὑπὸ τῶν χρηστῶν τούτων τὰ πράγματα ἔχε ι; ἔτι δὲ καινῶς ἐν τῷ
κατὰ Μειδίου ἐφ' ἑαυτοῦ εἰρωνεία κέχρηται· ἐγὼ δ' ἐ, ὅς—εἴτε τι ς, ὦ Ἀθηναῖο ι, βούλεται
νομίσαι μανίαν (μανία γὰρ ἴσως ἐστὶ τὸ ὑπὲρ δύναμιν τι ποιεῖ ν) εἴτε φιλοτιμίαν—χορηγὸς
ὑπέστη ν. Περὶ ἐπιτιμήσεως Ἐπιτίμησις δὲ ἐστὶν ὅταν διὰ τῆς πρὸς τοὺς ἀκούοντας ἐπιπλήξεως
τινῶν βούληται συμβουλήν περαίνειν, ὡς ἐν τῷ περὶ τῆς παραπρεσβείας ὑμεῖς δὲ ἐκλελύσθαι
μοι δοκεῖτε καὶ παθεῖν ἀναμένειν τὰ δεινὰ, πόρρωθεν δ' ὁρῶντες οὐ φυλάττεσθαι ι.

⁴ (1t) καὶ ἄλιν οὕτως· ὡς ἔοικε ν, πολὺ τι σκότος ἐστὶ παρ' ὑμῖν πρὸ τῆς ἀληθείας ς. Περὶ
παραλείψεως Παράλειψις δὲ ἐστὶν ὅταν τις τῷ δοκεῖν τινὰ παραλείπειν λέγῃ ἃ βούλεται, ὡς ἐν

τῷ πρὸς Λεπτίνην· ἐγὼ δ' ἐ, ὅτι μὲν τινῶν κατηγοροῦντα πάντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεὰν τῶν ἀδίκων ἐστὶ ν, ἐάσω· καὶ γὰρ εἴρηται τρόπον τινὰ καὶ ὑ φ' ὑμῶν ἴσως γινώσκεται ι.

5 (1t) καὶ πάλιν πρὸς τὸν Αἰσχίνην· ἤδη γάρ σε ἔρω τ ὦ, πάντα τὰ ἄλλα ἀφεί ς, Ἀμφίπολι ν, Πύδνα ν, Ποτίδαια ν, Ἀλόννησον· οὐδενὸς τούτων μέμνημαι· Σέρριον δὲ καὶ Δορίσκον καὶ τὴν Πεπαρήθου πόρθησιν καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἡ πόλις ἡδικοῖτο, οὐ δ' εἰ γέγονεν οἶδ α. Τῷ τε γὰρ οὕτως εἰπεῖν ἃ βούλεται δεδήλωκε καὶ τῇ παραλείψει τὸ φορτικὸν ἀφήρηται. Περὶ διαπορήσεως Διαπόρησις δὲ ἐστὶν ὅταν ὡς διαπορῶν τις ἃ δεῖ εἰπεῖν κάκεῖνα καὶ ἔτι πλείω λέγῃ, οἷον· ἀλλ' εἰς τοσοῦτον ἀφῖχθε μωρία ς, ἢ παρανοία ς, ἢ—οὐκ ἔχω τί λέγ ω.

6 (1t) καὶ πάλιν· οὐκ ἀπορῶν δ' ὅ τι χρή περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν εἰπεῖ ν, ἀπορῶ ὅτου πρώτου μνησθῶ· πότε ρ' ὡς ὁ πατήρ σου Τρόμης ἐδοῦλευε πα ρ' Ἑλπία τῷ πρὸς τῷ Θησεῖω διδάσκοντι γράμματ α, χοίνικας παχείας ἔχων καὶ ξύλο ν; ἢ ὡς ἡ μήτηρ σου τοῖς μεθήμερινοῖς γάμοις ἐν τῷ κλεισίῳ τῷ πρὸς τῷ Καλαμίτῃ χρωμένη τὸν καλὸν ἀνδριάντα καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε; Ὡς γὰρ ἀπορῶν τί χρή εἰπεῖν, πάντα εἴρηκε. Περὶ ἀποστροφῆς Ἀποστροφή δὲ ἐστὶν ὅταν ἀπὸ τῶν δικαστῶν πρὸς τὸν ἀντίδικον ἀποστρέφῃ τις τὸν λόγον, οἷον· μηδὲν οὖν φιλονεῖκε ι, Λεπτίν η.

7 (1t) καὶ πάλιν· οὐς ἅπαντας ἡ πόλις ὁμοίως τῆς αὐτῆς ἀξιώσασα τιμῆς ἔθαψε ν, Αἰσχίν η. Κινήσας γὰρ τῇ δόξῃ τῶν παραδειγμάτων τοὺς ἀκούοντας, τότε καὶ τὸν ἀντίδικον κέκληκε. Περὶ προδιόρθωσεως Προδιόρθωσις δὲ ἐστὶν ὅταν ὑποπτέων προσκρούειν τὸ ῥηθησόμενον παραιτῇται τοὺς ἀκούοντας, οἷον· ἐπεπείσμην δὲ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ, τυχὸν μὲν ἀναίσθητο ν, ὅμως δ' ἐπεπείσμη ν.

8 (1t) καὶ πάλιν· ἐπειδὴ δὲ πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειτα ι, βούλομαί τι καὶ παράδοξον εἰπεῖ ν. καί μο ι, πρὸς Διὸς καὶ θεῶ ν, μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσ η. Εἰ γὰρ καὶ δυσχερὲς ἦν τὸ λεγόμενον καὶ προσέκρουε, παραιτούμενος ἠκούσθη διὰ τὴν ὑπόσχεσιν. Περὶ ἐπιδιορθώσεως Ἐπιδιόρθωσις δὲ ἐστὶν ὅταν τὸ εἰρημένον ὡς ἐνδεέστερον διορθούμενος ἄλλο ἐπενέγκῃ· ταύτης τοίνυν τῆς οὕτως αἰσχροῦς καὶ περιβοήτου συστάσεως καὶ κακία ς, μᾶλλον δὲ προδοσία ς.

9 (1t) καὶ πάλιν πρὸς τὸν Αἰσχίνην· ὅψε γάρ ποτε—ὅψε λέγ ω; χθὲς μὲν οὖν καὶ πρῶην ἅμα Ἀθηναῖος καὶ ῥήτωρ γέγονε ν. Περὶ ἀποσιωπῆσεως Ἀποσιώπησις δὲ ἐστὶν ὅταν μέλλων λέγειν πρᾶγμα αὐτὸ μὲν ἀποσιωπῇ, τὴν δὲ ὑπόνοιαν αὐτοῦ καταλίπῃ, οἷον· ἀλλ' ἐγὼ μὲν—οὐ βούλομαι δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου· οὗτος δὲ ἐκ περιουσίας μου κατηγορεῖ.

10 (1t) καὶ πάλιν πρὸς τὸν Χαρίδημον· ὦ μήτηρ μὲν—οὐκ ἔρω τίς ἢ πόθεν· οὐδὲν γὰρ δεῖ πλείω τῶν ἀναγκαίων αὐτὸν ἐξετάζεσθαι. Οὐδὲν γὰρ ἂν εἶπε τοιοῦτον οἷον τῇ ὑπονοίᾳ παρέδωκεν. Περὶ ἡθοποιίας Ἡθοποιία δὲ ἐστὶν ὅταν φεύγοντες τὸ προσκρουστικὸν τῶν ἐπιτιμήσεων ὡς ὑφ' ἐτέρων προσώπων γινομένης εἰσάγωμεν, ὁποῖόν ἐστι τὸ παρὰ Δημοσθένει· φέρε γὰ ρ, πρὸς Διό ς, εἰ λόγον ὑμᾶς ἀπαιτήσιν οἱ Ἕλληνες ὧν νυνὶ παρείκατε καιρῶν διὰ ῥαθυμία ν.

11 (1t) καὶ πάλιν· εἴ τ', ὦ πάντων ἀνθρώπων φαυλότατο ι. πικρῶς γὰρ καθικνεῖται τῶν Ἀθηναίων διὰ τοῦ προσώπου τῶν Ἑλλήνων. Κάκεῖνα δὲ ἡθοποιίας τὰ ἠθικὰ σχήματα· «τόδε ἔδει εἰπεῖν καὶ τόδε ἔδει ποιῆσαι». ὅπερ πεποίηκεν Αἰσχίνης ἐπὶ τῷ Δημοσθένει εἰπῶν· ὃν ἐχρῆ ν, εἰ καὶ μανεῖς ὁ δῆμος ἢ τῶν καθεστηκότων ἐπιλελησμένο ς, ἐπὶ τοιαύτης ἀκαιρίας ἐβούλετο στεφανοῦν αὐτό ν, παρελθόντα εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰπεῖν· «ἄνδρες Ἀθηναῖο ι, τὸν μὲν στέφανον δέχομα ι, τὸν δὲ καιρὸν ἀποδοκιμάζ ω, ἐν ᾧ τὸ κήρυγμα γίνεται ι». τοῦτο γὰρ τὸ νόημα ἐνὸν ἀπὸ τοῦ ἰδίου προσώπου εἰπεῖν, περιέθηκε τῷ ἀντιδίκῳ. Καὶ Ὀδυσσεὺς παρ' Ὀμήρῳ βουλούμενος τοῖς Ἀχαιοῖς εἰπεῖν ὅτι οὐ φυλάττουσι τὰς ὑποσχέσεις ἃς ὑπέσχοντο τῷ Ἀγαμέμνονι, πρὸς αὐτὸν ἀποστρέφει τὸν λόγον· Ἀτρεΐδῃ, νῦν δὴ σε, ἄναξ, ἐθέλουσιν Ἀχαιοὶ πᾶσιν ἐλέγχιστον θέμεναι

μερόπεσσι βροτοῖσιν, οὐδέ τοι ἐκτελέουσιν ὑπόσχεσιν ἣν περ ὑπέσταν, Ἴλιον ἐκπέρσαντ' εὐτείχεον ἀπονέεσθαι. Τοῦτο γὰρ ποιήσας προσέκρουσε μὲν οὐδαμῶς τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐλεεινὸν δὲ ἀποφαίνει τὸν ὑπ' αὐτῶν ἐγκαταλειφθέντα, καὶ διὰ τῶν πρὸς τοῦτον λόγων ἐκείνοις ἐπέπληξεν. Περὶ προσώπου ὑποβολῆς Προσώπου δὲ ὑποβολή ἐστιν ὅταν θέλων τις εἰπεῖν τι πρὸς τὸ ἀνεκτότερον ἄλλω προσώπῳ τὸν λόγον περιθῇ, οἷον ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς· ὡς δὲ ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγεννημένων τινὸς ἤκουον, ἀνδρὸς οὐδαμῶς οἴου τε ψεύδεσθαι, οὐδένων εἰσὶ βελτίους.

12 (1t) Πιστοῦται γὰρ ὡς παρ' εἰδότος ἀκούσας τὰ λεγόμενα. Μίγνυσιν δὲ πολλαχοῦ τὴν τε ἡθοποιίαν καὶ τὴν τοῦ προσώπου ὑποβολήν, ὅταν ἐτέρῳ προσώπῳ περιβάλῃ λόγον. βουλόμενος γὰρ ἐπιτιμῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις ὡς εἰς ῥαθυμίαν ἐκκλίνουσιν, οὐκ ἂν εἰπεῖν, ἀλλὰ τοῖς Ἑλλήσι περιέθηκε τὸν λόγον· ἐὰν οὖν οἱ Ἕλληνες πέμπωσι πρὸς ὑμᾶς καὶ λέγωσι· « πέμπετε, ὦ Ἀθηναῖοι, πρὸς ἡμᾶς ἐκάστοτε πρέσβεις καὶ λέγετε ὡς ἐπιβουλεύει Φίλιππος ἡμῖν καὶ πᾶσις τοῖς Ἑλλήσι » καὶ τὰ ἐξῆς, καὶ πάλιν ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην· ἂν δὲ δὴ πέμψας ὡς ἡμᾶς ὁ Λεύκων ἐρωτᾷ, τί ἔχοντες ἐγκαλέσαι καὶ τί μεμφόμενοι τὴν ἀτέλειαν αὐτὸν ἀφῆρησθε, τί, πρὸς θεῶν, ἐροῦμεν ἡμεῖς; Ἐν γὰρ τούτῳ τῷ λόγῳ λίαν ἰσχυρότερον τὸν τρόπον ἐκ τοῦ προσώπου τῶν λεγόντων πεποίηκεν. Περὶ πυσματικοῦ Τὸ πυσματικὸν δὲ σχῆμα ἔργα μὲν ἔχει δ' προσοχήν, σαφήνειαν, ἐνάργειαν, ἔλεγχον.

13 (1t) Προσοχή μὲν οὖν ἐστίν, οἷον· διὰ τῆς καὶ πάλιν· τίνος οὖν ἔνεκα ταῦτα λέγω; ἐπιστρέφει γὰρ τοὺς ἀκούοντας ἢ τοιαύτῃ ἐρώτησις. Σαφήνεια δὲ οὕτως, ὡς ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους· ὁ μὲν τὸν νόμον τιθεῖς, οὕτως· ὁ δὲ τὸ ψήφισμα γράφω, πῶς; καὶ πάλιν· <ποῦ> τοῦτο δηλοῖ; ἔντε τῷ προτέρῳ νόμῳ καὶ τούτῳ. καὶ πάλιν· ἀλλὰ πῶς; « ὡς ἐν τῷ ἄξονι εἴρηται » φησὶν. ἦδει γὰρ τὴν τῶν νόμων ἐξέτασιν φύσει δυσπαρακολούθητον οὔσαν, σαφήνειαν δὲ [τὸ] δοῦναι τὸ σχῆμα δυνάμενον. Ἐνάργεια δὲ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον· πῶς ἂν ὠμότερος συκοφάντης γένοιτο; καὶ πάλιν· καὶ τίς ἂν γένοιτο ἀναιδείας ὑπερβολῆς; Ἐλεγχος δὲ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον, ὅταν λέγῃ· τί πράττειν ἔδει καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν; καὶ πάλιν· τῆς ποίας μερίδος γενέσθαι τὴν πόλιν ἐβούλετό; ἂν; καὶ τρίτον εἰς τὸ αὐτό· τί τὴν πόλιν, Αἰσχίνῃ, προσήκει ποιεῖν, ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν Ἑλλήνων ὁρῶσαν αὐτῷ κατασκευαζόμενον Φίλιππον; καὶ τέταρτον· ἦδη γὰρ σε ἐρωτῶ, πάντα τὰ ἄλλα ἀφείρας. καὶ πάλιν· πότερον ταῦτα ποιῶν ἠδίκηει καὶ παρεσπόνδει καὶ ἔλυσεν τὴν εἰρήνην, ἢ οὐ; καὶ πότερον φανῆναί τινα τῶν Ἑλλήνων τὸν ταῦτα κωλύσοντα ποιεῖν αὐτὸν ἐχρῆν, ἢ μή; οὐδὲ γὰρ ἀνενεγκεῖν τῷ ἀντιδίκῳ συνεχώρησεν, ἀλλὰ τῷ συνεχεῖ τῆς ἐρωτήσεως τὸ ἄπορον τῆς ἀποκρίσεως ἐξελέγχει. Περὶ ἐμφάσεως Ἐμφασίς δὲ ἐστὶν ὅταν μὴ αὐτὸ τις λέγῃ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ δι' ἐτέρων ἐμφαίνῃ, οἷον· τί τὸ κωλῶν ἔστι; αὐτὸν ἔστι βαδίζειν ὅποι βούλεται; ἐμφαίνει γὰρ ὅτι κωλύειν αὐτὸν οὐδενὸς βουλομένου τῆς Ἀττικῆς ἐπιβῆναι δυνήσεται.

14 (1t) καὶ πάλιν Ἀπολλόδωρος· ἐγὼ γὰρ ὁμομήτριον ἀδελφὸν ἐμαυτοῦ Πασικλέα νομίζω, ὁμοπάτριον δὲ οὐκ οἶδα. οὔτε γὰρ ἀνειμένην βλασφημίαν ἔχει τὸ εἰρημένον, καὶ ἀκριβῶς τῇ ἐμφάσει πρεσβυτέρα μοιχεία δέδεικται. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου Ἀπὸ τοῦ ἀντικειμένου <δέ> ἐστὶν ὅταν μὴ περὶ τοῦ προκειμένου τι εἴπῃ, ἀλλὰ τὸ ἀντικείμενον ἐφ' ἐτέρου προσώπου, δι' ἐκείνου τοῦτο σημαίνων, καὶ παρέοικε τῇ ἐμφάσει τοῦτο.

15 (1t) βουλόμενος γὰρ πάλιν εἰπεῖν ἃ ὁ Μειδίας ἔπραττεν ἀπὸ τοῦ ἀντικειμένου αὐτὰ ἐπὶ τὸν Ἱφικράτην εἶπεν· οὐκ ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰς τῶν χρυσοχῶν οἰκίας νύκτωρ, οὐδὲ κατερρήγνυε τὰ παρασκευαζόμενα ἱμάτια εἰς τὴν ἐορτήν, οὐδὲ διέφθειρε διδάσκαλον, οὐδὲ χορὸν μανθάνειν ἐκώλυε. ταῦτα γὰρ ἀπὸ τοῦ ἀντικειμένου κατὰ τοῦ Μειδίου λέγει. καὶ πάλιν· οὐκ ἐπὶ μὲν τοῖς ἐτέρων ἀγαθοῖς φαιδρὸς ἐγὼ, γεγεθὼς κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχομαι. τοῦτο γὰρ που λέγει ὅτι οὐ <τοι> τοιαῦτα πράττουσι. Περὶ τοῦ παρὰ προσδοκίαν Παρὰ προσδοκίαν δ' ἐστὶν ὅταν, ἄλλο

τοῦ ἀκροατοῦ προσδεχομένου, ἄλλο μετὰ τινος χάριτος ἐπενέγκη, οἷον· τὰ μέντοι Φιλίππου εὐεργετήματα τοιαῦτα ἔσται· οὔτε τὰ ὑμέτερα ὑμῖν αὐτοῖς ἀποδώσει, οὔτε ἐν τῇ οἰκουμένῃ αἰτιμαὶ ἔσονται ι.

- 17 (1t) Περὶ αὐτοσχεδίου Αὐτοσχέδιον δ' ἐστὶν ὅταν προσποιῇται ἄρτι νενοηκέναι, οἷον· ὁ τοῖνυν μεταξὺ λέγων ἐνεθυμήθη ν. καὶ πάλιν· τουτὶ γὰρ αὐτὸ μικροῦ με παρήλαθε ν. Περὶ τοῦ ἀντιθέτου Ἀντίθετον δέ ἐστι τὸ κατὰ διάνοιαν, οὗ καὶ Αἰσχίνης μέμνηται τὸ τοῖς ἐπιβεβουλευμένοις .
- 18 (1t) .. λέγων. βουλόμενος γὰρ ὁ Δημοσθένης τοῦ Αἰσχίνου τὸ περὶ τὴν Ὀλυνθίαν συμπόσιον μᾶλλον διαβάλλειν, ἐξ ἀντιθέτου προεῖπε τὸ τοῦ Σατύρου [ὁ] περὶ τὰς Ὀλυνθίας αἰχμαλώτους φιλάνθρωπον, διὰ τῆς κατὰ τὸν Σάτυρον ἐπιεικειᾶς εἰς τὴν τοῦ Αἰσχίνου παροιμίαν μᾶλλον παροξύνων τοὺς δικάζοντας. Περὶ τοῦ διαλεκτικοῦ Διαλεκτικὸν δέ ἐστιν, ὃ μάλιστα ποιεῖ Δημοσθένης, ὅταν μὴ ἀπλῶς διεξίῃ τὸν λόγον, ἀλλὰ πρὸς πεῦσιν καὶ ἀποκρίσιν συλλογίζεται ἃ βούλεται, ὡς ἐν τῷ κατὰ Ἀνδροτίωνος.
- 19 (1t) ἡδύνατο μὲν εἰπεῖν· «οὗτος ὑπὲρ ὑμῶν τὰς εἰσπράξεις οὐχ ὑπέστη, ὃς πολλοὺς πολλάκις μείζον τὴν πόλιν ἀδικήσαντας οὐκ ἔκρινεν». ὁ δὲ τῷ διαλεκτικῷ συνελογίσαστο τρόπῳ· πότεροι γάρ — φησὶν— <μᾶλλον ἀδικοῦσι ν ; > οἱ τὰ τῆς πόλεως κλέπτοντες ἢ οἱ τὰ ἑαυτῶν εἰσενεγκεῖν μὴ δυνάμενο ι ; φαίη τις ἂν ἐκείνου ς . τί πο τ ' οὖν ὄντων ἐτῶν πλειόνων ἢ λ' ἐν οἷς πολλοὶ παρὰ τουτοῖσι κέκριντα ι , οὐδενὸς πώποτε ἐξητάσθης κατήγορο ς ; ὅτι ἐκείνοις μὲν συνηδίκηι ς , ἀπὸ δὲ τῶν εἰσπραττομένων ὑψηρο ὤ . καὶ ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην· ὁμωμόκατε γνώμη δικάσειν τῇ δικαιοτάτῃ η . τὸ τοῖνυν τῆς γνώμης εἰς ἅπαντα ἀνενέγκατε τὸν νόμο ν . ἄρα ὑμῖν δίκαιον εἶναι δοκεῖ ι , τοὺς εὐεργέτας τιμᾶ ν ; δίκαιο ν . τί δέ ; ὅποσα ἂν λάβῃ τι ς , δίκαιον ἔχει ν ; δίκαιο ν . ταῦτα τοῖνυν αὐτοὶ τε ποιεῖτ ε , ἵνα εὐορκῇτ ε . Ἄ γὰρ ἐνῆν ἀπλῶς εἰπεῖν, ταῦτα πυνθανόμενόν τινα καὶ ἀποκρινόμενον ποιῶν μᾶλλον συνήγαγεν. Περὶ τόπου ἐμβολῆς ἐξ ὀνόματος Τόπου δὲ ἐμβολὴ ἐξ ὀνόματος ἐστὶν ὅταν ὄνομα ὑποθεῖς ἐξ αὐτοῦ εἰσάγῃ τὸν τόπον, ὃ πλεῖστον παρ' αὐτῷ καὶ κάλλιστον.
- 20 (1t) προθεῖς γὰρ τοῦτο· οὐδὲ θαυμάζω τοῦ τ ' ἐγώ .. εἰ μὴδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς τοῦ πάντα ποιοῦντος ἃ δεῖ περιῆμεν, ἀπὸ τοῦ ῥήματος τόπον ἐποίησεν· ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω , εἰ Λακεδαιμονίοις ποτὲ ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἀντήρατ ε . καὶ πάλιν προθεῖς· τὸν δὲ τειχισμὸν τοῦτο ν , ὃν σύ μου διέσυρε ς , καὶ τὴν ταφρεῖαν ἄξια μὲν χάριτος καὶ ἐπαίνου κρίνω· πῶς γὰρ ο ὕ ; εἴτα ἐκ τοῦ κατὰ τὸν τειχισμὸν ὀνόματος ἐπήνεγκεν· οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν ν , οὐδὲ πλίνθοις ἐγώ , οὐ δ' ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἑαυτοῦ φρονῶ· ἀλλ' ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν θέλῃς σκοπεῖν ν , εὐρήσεις ὅπλα καὶ πόλεις ς . Περὶ τοῦ καθόλου Καθόλου δέ ἐστιν ὅταν μὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἴπῃ τὸ νόημα ὃ βούλεται, ἀλλ' εἰς τὸ καθόλου ἀνενεγκῶν.
- 21 (1t) οἷον οὐχ αὐτῷ τοὺς δικαστὰς ἡτήσατο ἐφεῖναι τάξιν ἢ βούλεται χρῆσασθαι, ἀλλὰ τὸ τοῦ ὄρκου φησί, καὶ τοῦτό ἐστι δίκαιον· τὸ τῇ τάξει καὶ τῇ ἀπολογίᾳ , ὡς βεβούληται τῶν ἀγωνιζομένων ἕκαστο ς , οὕτως ἑᾶσαι χρῆσθαι ι . οὐ γὰρ ἴδιον πλεονέκτημα ἤτησεν, ἀλλ' ἐβεβαίωσε κοινὸν δικαίωμα. Καὶ ἔστιν ἐν τῷ σχήματι τούτῳ πολλάκις τὴν χρεῖαν τοῦ νοήματος τηροῦντα τὸ προσκροῦν φυλάττεσθαι. Περὶ ὄρκου [Ὁρκος δ' ἐστὶν οὗτος] Φαίη δ' ἂν τις καὶ τὸ τοῦ ὄρκου σχῆμα εἶναι παρ' αὐτῷ.
- 22 (1t) τὸ γάρ· οὐ μὰ τοὺς ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας ς , καὶ τοὺς ἐν Πλαταιαῖς παραταξαμένους ς , καὶ τοὺς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχήσαντας ς , καὶ ... ὄρκος ἐστίν. Τινὲς δὲ φασὶ τοῦτο εἶναι παράδειγμα· οὐ γὰρ ἡμάρτετε —φησὶν— ὑπὲρ τῆς ἀπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι, ὥσπερ οὐδὲ οἱ ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντες· καὶ γὰρ ἐστὶν ὁμοίον τῷ «τὸν ὑπὲρ τῆς ἀπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἄρασθαι» τὸ «ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεῦσαι». Τὸ μὲν οὖν πρᾶγμα παράδειγμα ἐποίησεν, ἀντὶ δὲ τοῦ εὐθέως εἰπεῖν ἐσχημάτισεν, πρὸς τε τὸ

λαμπρὸν ἅμα καὶ τὸ ἀξιόπιστον εἰς ὅρκου φαντασίαν μεταβάλλων. Τοσαῦτα μὲν τὰ τῆς διανοίας σχήματα παρὰ Δημοσθένει κατενοήσαμεν, τὰ δὲ τῆς λέξεως ἐκ παραλλήλου καὶ ταῦτα καταμάθωμεν, προειπόντες ἢ διαφέρουσιν ἀλλήλων.

- 23 Τούτῳ δὴ μάλιστα φαίη τις ἂν αὐτὰ διεννηοχένοι, τῷ τὰ μὲν τῆς διανοίας σχήματα, κἂν ὑπαλλάξῃ τις αὐτὰ τοῖς ῥήμασιν, ὁμοίως μένειν, τὰ δὲ τῆς λέξεως σχήματα οὐχ οἷόν τε εἶναι φυλάττεσθαι ὑπαλλαττομένης τῆς λέξεως. Ἔστι δὲ ταῦτα· ἀλληγορία, μετάθεσις, ἀναστροφή, μετάληψις, παρονομασία, κλῖμαξ, ἐπαναφορά, ἀντιστροφή, <ἐπιμονή> , ὑπερβατόν, ἀπίσσωσις, πλεονασμός, περίφρασις, συζυγία, ἀπὸ κοινοῦ, μεταβολή, ὑποφορά, ἀντίθετον, ἀπόλυτον, ἀσύνδετον, ἔλλειψις. Ἀλληγορία μὲν οὖν ἐστὶν ὅταν τῶν κυρίων τι ἐρμηνεύῃ τις ἐν μεταφοραῖς τὸ κύριον σημαίνειν δυναμέναις· πλεῖστον δὲ καὶ ἐναργέστατον παρ' αὐτῷ τὸ σχῆμα· ἐπὶ τοῦ Μειδίου· τὸ γὰρ ἐ π' ἐξουσίαις καὶ πλούτῳ εἶναι πονηρὸν ν , τεῖχος ἐστὶ πρὸς τὸ μηδὲν ἐξ ἐπιδρομῆς παθεῖν· ἐπεὶ περιαιρεθεὶς γε οὗτος τὰ ὄντα οὐδενός ἐστιν ἄξιος .
- 24 νῦν δ' οἶμαι τοῦτο προβέβλητα ι. πάσας γὰρ ἐνταῦθα ἤρησε τὰς τοῦ τείχους εἰκόνας. Ἀναστροφή δέ ἐστι (τὸ αὐτὸ καὶ ἐπαναδίπλωσις) ὅταν, ἔνθα πέπαυται τὸ πρῶτον κῶλον, ἐκεῖθεν ἄρχηται τὸ δεύτερον, οἷον· οὐ γὰρ δὴ Κτησιφῶντα μὲν δύναται διώκειν δ ι' ἐμ ἐ , ἐμ ἐ δ ἐ , εἴπερ ἐξελέγχειν ἐνόμιζε ν , αὐτὸν οὐκ ἂν ἐγράψατο ο.
- 25 καὶ πάλιν· δῆλον γὰρ ὡς , προκεχειρισμένων καὶ ἐτοίμων ὄντων τῶν ἀγαθῶν ν , ἐμέλλομεν ὑ π' ἐκείνου τῆς εἰρήνης γενομένης· γενομένης δὲ τῆς εἰρήνης ... Κάλλος γὰρ τὸ σχῆμα ἐργάζεται. Ἀναστροφή δὲ ἄλλη ἐστὶν ὅταν τὰ ὀνόματα μετὰ τῶν ὀνομάτων αὐτὰ ἀναστρέφηται· οὐ γὰρ Αἰσχίνης διὰ τὴν εἰρήνην κρίνεται ι , ο ὕ , ἀλ λ' ἡ εἰρήνη δ ι' Αἰσχίνην διαβέβλητα ι. καὶ πάλιν· ἐν δὲ τῷ προγράψαι « μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι <δοῦναι> » <ὕμᾱς τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι> . πάντα γὰρ εἰς ταῦτα ἀναστρέφεται. Ἐπανάληψις δέ ἐστὶν ὅταν τὸ αὐτὸ ὄνομα δις ἐν τῷ αὐτῷ κῶλῳ ἢ τῇ αὐτῇ περιόδῳ κατὰ τοῦ αὐτοῦ σημείου τεταγμένον, οἷον· οὐ μόνον κρίνετε τούτους τήμερον ν , ο ὕ.
- 26 καὶ πάλιν· καίτοι φιλίαν καὶ ξενίαν αὐτὴν ὀνομάζε ι , καὶ νῦν εἶπέ που λέγων· « ὁ τὴν Ἀλεξάνδρου ξενίαν ὀνειδίζων ἐμοί » . ἐγὼ σοι φιλίαν Ἀλεξάνδρου υ ; οὔτε Φιλίππου ξένο ν , οὔτε Ἀλεξάνδρου φίλον εἶποι μ' ἂν ἐγὼ σ ε . Ἐνέργειαν τὸ σχῆμα ἐργάζεται. Τὴν μέντοι ἐπανάληψιν παλιλλογίαν Καϊκίλιος ὀνομάζει, οἷον· μιαρὸν ν , μιαρὸν τὸ θηρίον, καί πονηρὸν ν , <πονηρὸν> ὁ συκοφάντης, καί· ὦ τέκν α , τέκν α , καί· ὦ γάμο ι , γάμο ι. καὶ ὁ Δημοσθένης· ἀλ λ' οὐκ ἔστι ν , <οὐκ ἔστιν> ὅπως ἡμάρτετ ε , τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κίνδυνον ἀράμενο ι. Οἱ μὲν οὖν πολιτικοὶ κατ' ἀρχὰς χρῶνται ταῖς ἀναλήψεσι καὶ τῇ παλιλλογίᾳ, Ὅμηρος δὲ καὶ ἐπὶ τέλει ἐχρήσατο εἰπὼν· τοῦ δ' ἐγὼ ἀντίος εἶμι, καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικεν, εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, μένος δ' αἴθωνι σιδήρῳ. ἐπήνεγκε γὰρ τοῦτο. Παρονομασία δ' ἐστὶν ὅταν, προειρημένου τοῦ κυρίου, παρονομάσῃ τις αὐτοῦ τὴν μεταφοράν, οἷον· ἂν δ' ἀναλώσας λάθ η , συνανάλωσε καὶ τὸ μεμνησθαι τῇ τύχῃ τὴν χάρι ν.
- 27 καὶ πάλιν· εἰ μὴ τοὺς τὰ μηχανήματα ἐπιστήσοντας εἰρήνην ἄγειν φήσετε, εἴτα ἐπήγαγεν· εἴτα τὸν τοῦτο τὸ μηχανήμα ἐπὶ τὴν πόλιν ἰστάντ α . Τοῦτο μὲν οὖν τὸ σχῆμα τῆς ὀνομασίας βαρύτερόν τε καὶ λαμπρότερόν ἐστι, τὸ δ' ἄλλο εἶδος χαριέστερον, ὃ παρὰ γράμμα γίνεται, ὡς ἐκεῖνο τὸ ἐπὶ τοῦ Διοπείθους· « μέλλει πολιορκεῖ ν » , « τοὺς Ἕλληνας ἐκδίδωσι ν »· μέλει γὰρ τινι τούτων τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκοῦντων ν , Ἑλλήνων λέγ ω. κάκεῖνο δὲ παρονομασία τὸ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ· ἀλ λ' ἡ τούτους μεταπέμπειν δέο ν , ἢ ἄλλην μὴν ἐλάττω στρατείαν ἐπιπέμπειν, καὶ πάλιν· τί ἄλλο ἐβούλευσαν οὔτο ι , καὶ οὐκ ἀπέστησα ν; καὶ παρὰ Δημοσθένει· σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποί , καὶ πάλιν· πρῶτον μὲν Ἀμφίπολι ν , πόλιν ὑμετέρα ν. Δοκεῖ δὲ τοῦτο τὸ τῆς

παρονομασίας κάλλος ἐργάζεσθαι. Κλίμαξ δέ ἐστιν ὅταν, εἰς πολλὰ κῶλα ἐνὸς ἐνθυμήματος διαιρουμένου, ἕκαστον κῶλον ἄρχηται ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ κῶλῳ τελευταίου.

- 28 μετενήνεκται δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν ἀναβαινόντων τὰς κλίμακας ὥσπερ γὰρ ἐκείνοις τὰ τελευταῖα πρῶτα γίνεται κατὰ τὴν τῶν ποδῶν μετάθεσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ σχήματι τούτῳ τὰ τῶν πρώτων κῶλων τελευταῖα τῶν ἐπιφερομένων ἀρχὴ γίνεται. σαφέστερον δ' ἔσται τοῖς παραδείγμασιν· οὐκ εἶπον μὲν ταῦτ α , οὐκ ἔγραψα δέ · ἢ ἔγραψα μέ ν , οὐκ ἐπρέσβευσα δέ · οὐκ ἐπρέσβευσα μέ ν , οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίου ς . καὶ τό ' Ἡφαιστος μὲν δῶκε Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι, αὐτὰρ ἄρα Ζεὺς δῶκε διάκτορι Ἀργεῖφόντη· Ἑρμείας δὲ ἄναξ δῶκε Πέλοπι πληξίππῳ, αὐτὰρ ὁ αὖτε Πέλοψ δῶκ' Ἀτρεί, ποιμένι λαῶν· Ἀτρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπεν πολύαρνι Θυέστῃ, αὐτὰρ ὁ αὖτε Θυέστ' Ἀγαμέμνονι λείπε φορῆναι. Τινὲς δὲ νομίζουσι τοῦτο τὸ σχῆμα τὸ αὐτὸ εἶναι τῇ ἐπαναδιπλώσει, ἡγνοήκασιν δὲ ὅτι ἡ μὲν ἀναδιπλωσις ἐν δύο κῶλοις γίνεται, ἡ δὲ κλίμαξ ἐν πολλοῖς, καὶ ὅτι πλήθους ἔμφασιν ἐργάζεται. Ἐπαναφορὰ δέ ἐστιν ὅταν δύο ἢ πλείω κῶλα ἢ κόμματα ἀπὸ τῆς αὐτῆς λέξεως ἄρχηται, οἷον· ὅταν ἐπὶ κόρρη ς , ὅταν κονδύλοι ς .
- 29 καὶ πάλιν· μέχρι τούτου Τιμόλαος ἀπώλεσε Θήβας · μέχρι τούτου Εὐδίκος καὶ Σῖμος οἱ Λαρισαῖο ι . Ἐνέργειαν τὸ σχῆμα καὶ λαμπρότητα ἐργάζεται. Κάκεῖνο ἐπαναφορὰ· τί οὗ ν , ὦ ταλαίπωρ ε , συκοφαντεῖ ς ; τί λόγους πλάττει ς ; τί σαυτὸν οὐκ ἐλλεβορίζεις ἐπὶ τούτοι ς ; καὶ πάλιν· τίς οὖν ὁ ταῦτα συγκατασκευάσας αὐτ ῶ ; τίς ὁ τὰς προφάσεις ταύτας δοῦ ς ; καὶ ὁ Πλάτων ἐν Νόμοις· ὅταν σοί τι προσπίπτῃ τῶν τοιούτων πρᾶγμ α , εἰ μὴ ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπῇ ς , ἐπὶ ἀποτροπαίων ἱερὰ θεῶν ἰκέτης ἴθ ι , ἐπὶ τὰς τῶν λεγομένων ὑμῖν ἀνδρῶν συνουσί ς . καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ· ἐν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ὁμίλεον, ἐν δ' ὀλοὸν κῆρ. Ἔστι δ' ὅτε διὰ μακροτέρων ἐπαναφέρεται τὸ αὐτὸ μόριον, οἷον· ἡ γὰρ ἐμὴ πολιτεῖ α , ἥς οὗτος κατηγορεῖ ἱ , ἀντὶ μὲν τοῦ Θηβαίους μετὰ Φιλίππου εἰς τὴν Ἀττικὴν συνεμβαλεῖ ν , ὃ πάντες ὦντ ο , με θ ' ἡμῶν παραταξαμένους κωλύειν ἐκεῖνον ἐποίησεν · ἀντὶ δὲ τοῦ ἐν τῇ Ἀττικῇ γενέσθαι τὸν πόλεμον ν , ἐπτακόσια στάδια ἐπὶ τοῖς τῶν Βοιωτῶν ὁρίοις γενέσθαι · ἀντὶ δὲ τοῦ τοὺς ληστὰς ἄγειν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς Εὐβοί ς , ἐν εἰρήνῃ τὴν Ἀττικὴν ἐκ τῆς θαλάττης εἶναι πάντα τὸν πόλεμον · ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν Ἑλλησποντον Φίλιππον ἔχει ν , λαβόντα τὸ Βυζάντιον ν , τοὺς Βυζαντίους πολεμεῖν με θ ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνον ἐποίησ ε . καὶ τοῦτο δὲ εἶδος ἐπαναφορᾶς καὶ μὴ ὅτι πολλὰ μὲν ἂν ἔδωκε χρήματα Φιλιστείδη ς , ὥστε ἔχειν Ὠρεό ν , πολλὰ <δὲ> Κλείταρχο ς , ὥστε ἔχειν Ἑρέτρια ν , πολλὰ δὲ Φίλιππο ς , ὥστε εἶναι ἐ φ ' ὑμᾶς αὐτῶ ... καὶ τοῦτο πάλιν ἐπαναφορὰ· ἐδίδασκες γράμματ α , ἐγὼ δὲ ἐφοίτων · ἐτέλει ς , ἐγὼ δὲ ἐτελούμην · ἐγραμμάτευε ς , ἐγὼ δὲ ἐκκλησιάζο ν . Ἀντιστροφή δὲ ἐστὶ (τὸ ἀντικείμενον τῇ ἀναφορᾷ) ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν λέξιν τὰ κῶλα ἀπαντᾷ· πράττεται τι τῶν [μέ ν] ὑμῖν συμφέρειν δοκούντω ν ; ἄφωνος Αἰσχίνης · ἀντέκρουσέ τι καὶ γέγονεν οἷον οὐκ ἔδε ι ; πάρεστιν Αἰσχίνη ς , ὥσπερ τὰ ῥήγματα καὶ τὰ χάσματα Ἐνέργειαν ἅμα καὶ <κάλλος τὸ> σχῆμα ἐργάζεται.
- 31 Ἐπιμονὴ δέ ἐστιν ὅταν τις πλείω ῥήματα ὀρθὰ ἀλλήλοις ἐπιβάλλῃ, ὡς ἐν τῷ ὑπὲρ Φορμίωνος πρὸς τὸν Ἀπολλόδωρον· ἄγει ς , ἐλαύνει ς , διώκει ς , συκοφαντεῖ ς . Δείνωσιν τὸ σχῆμα ἔχει. Καὶ τὸ παρ' Αἰσχίνῃ· ψῆφον αἰτεῖ ἱ , ὄρκον αἰτεῖ ἱ , νόμον αἰτεῖ ἱ , δημοκρατίαν αἰτεῖ ἱ . Τὸ δ' ὑπερβατὸν διχῶς γίνεται, ἢ κατὰ παρένθεσιν ἢ κατὰ ἀναστροφήν.
- 32 Καὶ κατὰ ἀναστροφήν μὲν, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ὀλυνθιακῶν, οἷον· τὴν τοῦ διαπράξασθαι ταῦτ α , ἃ μηδεὶς πώποτε ἄλλος Μακεδόνων βασιλεὺ ς , δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν καλῶς ἡρημένο ς . ἔστι γὰρ τὸ ἐξῆς· τὴν δόξαν τοῦ διαπράξασθαι ι . Κατὰ παρένθεσιν δέ, ὡς ἐν τῷ κατ' Ἀνδροτίωνος ἀλ λ ' ἐπὶ τοῦ Δεκελικοῦ πολέμου (τῶν γὰρ ἀρχαίων ἔ ν , ὃ πάντες ἐμοῦ μᾶλλον ἐπίστασθ ε , ὑπομνήσ ω) πολλῶν καὶ δεινῶν συμβάντων ... Ἰσχὺν δὲ καὶ κάλλος ἐργάζεται τὸ σχῆμα. Παρίσωσις δὲ γίνεται μὲν καὶ κατὰ τὴν ἀρχήν, οἷον· ὅτε τοίνυν τοῦ θ ' οὕτως ἔχε ι , προσήκει προθύμως (ὃ καὶ ὁμοιόαρκτον λέγεται), καὶ κατὰ τὸ τέλος, οἷον· ἐθέλῃν ἀκούει ν .

- 33 Κάλλος δὲ τὸ σχῆμα ἐργάζεται, ἐάν τις αὐτῷ ἀνεπαχθῶς χρῆται. Τῶν δὲ κατὰ τὸ τέλος παρισώσεων τὸ μὲν ἐστὶν ὁμοιόπτωτον, τὸ δὲ ὁμοιοτέλευτον. Καὶ ὁμοιοτέλευτον μὲν, οἷον τὸ Ἴσοκράτους ἐν Ἑλένη· τοῦ μὲν ἐπίπονον καὶ φιλοκίνδυνον τὸν βίον ἐποίησεν, τῆς δὲ περιβλεπτον καὶ περιμάχητον τὴν φύσιν κατέστησεν· τὸ γὰρ ἐποίησεν καὶ κατέστησεν ἰσοσύλλαβόν ἐστι καὶ ὅμοιον τῷ τόνῳ. καὶ τὸ παρ' Αἰσχίνῃ καὶ οὐ τὸ δυστύχημα ὀνειδίζω, τὸν δὲ τρόπον ἐξετάζω· ἐν γὰρ τούτοις κῶλοις ὁμοία ἡ τελευτὴ γέγονεν. Ὅταν δὲ εἰς ὄνομα λήγῃσιν αἱ περίοδοι ἢ τὰ κῶλα, τὰ δ' ὀνόματα ἔχῃ τὰς πτώσεις ὁμοίας, τότε ὁμοιόπτωτον λέγεται, οἷον τὸ Ἴσοκράτους· τῆς ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων στρατηγουμένης, ὑπὲρ δὲ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας ἀθροισμένης, ἐπὶ δὲ τὴν τῶν βαρβάρων πονηρίαν πορευομένης. Πλεονασμὸς δὲ ἐστὶ, <οἷον>· τί δεῖ πράττειν καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν; Ἐνέργειαν τὸ σχῆμα ἔχει ἐν τῷ πυσματικῷ τιθεμένην.
- 34 Συνωνυμίαν ὀνομάζει τὸ σχῆμα Καικίλιος ὅταν κατὰ τοῦ αὐτοῦ πράγματος καὶ κατὰ τοῦ προκειμένου δύο λέξεις γενηθῶσιν. Τοῦτο δὲ πλεονασμὸν ὀνομάζει Ἀψίνης· τότε δὴ καὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνο· θάτερον γὰρ τούτων εἰπεῖν ἐξήκει. καὶ ὁ Δημοσθένης ἐφοβήθησιν, εἴ <ας> α ν, οὐδεὶς ἤψατο. καὶ πάλιν ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς καὶ γινώσκεται μὲν ὑπὸ τῶν Κορινθίων καὶ παρ' Ὀλυνθίοις πρότερον, οὐκ ἀγνοεῖται ὑπὸ Θετταλῶν. κατὰ γὰρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος τὰ αὐτὰ σημαίνοντα τέθεται. Περιφράσις δ' ἐστὶν ὅταν τῆς ἀπλῆς καὶ εὐθείας γινομένης ἐρμηνείας εὐτελοῦς οὔσης, μεταβαλόντες κόσμου ἕνεκα ἢ πάθους ἢ μεγαλοπρεπείας ἄλλοις ὀνόμασι καὶ πλείοσι τῶν κυρίων καὶ ἀναγκαίων τὸ πρᾶγμα ἐρμηνεύσωμεν, οἷόν ἐστι τὸ Δημοσθενικόν· ἡτίμωται τῇ ῥύμῃ τῆς ὀργῆς <καὶ τῆς ὕβρεως> τῆς Μειδίῳ.
- 35 τὸ γὰρ ἀπλοῦν ἦν «ἡτίμωται ὑπὸ Μειδίῳ», τὸ δὲ τῇ ῥύμῃ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ὕβρεως παρείληπται πάθους ἕνεκα καὶ ἀξιώματος. Ταῖς δὲ περιφράσεσι σπανίως χρῶνται οἱ πολιτικοί, πλεονάζει δὲ ἐν αὐταῖς ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Πλάτων καὶ οἱ ποιηταί, οἷον παρὰ μὲν Ὀμήρῳ· βίη Ἡρακλείῃ, ἀντὶ τοῦ Ἡρακλέος, καὶ ἱερὴ ἱς Τηλεμάχοιο, ἀντὶ τοῦ «Τηλέμαχος» παρὰ δὲ Πλάτωνι· ὦ παῖ Κλεινίου, ἀντὶ τοῦ «ὦ Ἀλκιβιάδῃ» παρὰ δὲ Θουκυδίδῃ· καὶ οἱ μὲν ὕπνον ἤρουντο, ἀντὶ τοῦ «ἐκάθευδον» παρὰ δὲ Ἡροδότῳ· ἐνέσκηψεν ἡ θεὸς θήλειαν νόσον, ἀντὶ τοῦ «ἐποίησεν ἀνδρογύνους ἢ κατεαγότας». Συζυγία δ' ἐστὶν ὅταν δύο προθεῖς ἀντικείμενα ἀλλήλοις ἐκατέρῳ τὸ προσῆκον ἐπενέγκῃ, ὡς ἐν τῷ ἐννάτῳ τῶν Φιλιππικῶν, οἷον· ὁ δῆμος ὁ τῶν Ὠρειτῶν, ἀντὶ τοῦ τῷ μὲν βοηθεῖν, τοὺς δ' ἀποτυμπανίσαι, τοῖς μὲν οὐκ ὠργίζετο, τὸν δ' ἐπιτήδειον ταῦτα παθεῖν ἔφη.
- 36 καὶ πάλιν· τὸ τοίνυν ψήφισμα τοῦτο, τῷ μὲν ἡγουμένῳ τῶν Κερσοβλέπτου πραγμάτων ἀσφάλειαν δίδόν, τοῖς δὲ τῶν ἐτέρων βασιλέων στρατηγοῖς φόβον καὶ δέος μὴ τίνα αἰτίαν σχῶσι παριστάν, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς, τὸν δὲ ἰσχυρὸν καθίστησιν. οὐ γὰρ ἐκάτερον κατέλυσε καθ' αὐτό, ἀλλὰ δι' ἀμφοτέρων ὁ λόγος κεχώρηκε. Κάλλος δὲ τὸ σχῆμα ἐργάζεται. Τὸ δὲ ἀπὸ κοινοῦ οὕτως καὶ τῷ μὲν Εὐαίῳ τῷ τὸν Βοιωτὸν ἀποκτείναντι πολλὴν συγγνώμην ἔχω.
- 37 δοκοῦσι δέ μοι καὶ τῶν δικασάντων τότε <πολλοί>. ἀπὸ κοινοῦ συγγνώμην ἔχειν. Εὐειδὲς τὸ σχῆμα. Μεταβολὴ δ' ἐστὶν ὅταν μὴ τὰς πτώσεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ῥήματα μεταβάλλῃ, οἷον· τίς γὰρ συμμαχία σοῦ πράξαντος γέγονε τῇ πόλει; ποῖα τριήρεις; ποῖοι νεώσοικοι; τίς ἐπισκευὴ τειχῶν; ποῖον ἵππικόν; Καὶ τοῦτο δὲ ὁμοίως γοργὸν καὶ εὐειδὲς τὸ σχῆμα.
- 39 Ὑποφορὰ δὲ ἐστὶν ὅταν μὴ ἐξῆς προβαίνῃ ὁ λόγος, ἀλλ' ὑποθεῖς τι ἢ ὡς παρὰ τοῦ ἀντιδίκου ἢ ὡς ἐκ τοῦ πράγματος ἀποκρίνηται πρὸς αὐτόν, ὥσπερ δύο ἀντιλεγόμενα πρόσωπα μιμούμενος, οἷον· ἐγὼ τοίνυν λογίζομαι· τίνας ὁ Φίλιππος πρῶτος γέγονε κύριος μετὰ τὴν εἰρήνην; «Πυλῶν καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι πραγμάτων». τί οὖν; πῶς τούτοις ἐχρήσατο; «ἂ Ἰθαθαῖοις συμφέρεται, καὶ οὐχ ἂν τῇ πόλει, προείλετο πράττειν». τί δήποτε [ἄν]; ὅτι πρὸς πλεονεξίαν,

οἶμα ι , καὶ τὸ πάντα ὁ φ ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι ... καὶ πάλιν· τί ποιήσομε ν , ἐὰν ἐπὶ Χερρόνησον ἵ η ; « κρινοῦμεν Διοπείθην νῆ Δί α » · καὶ τί τὰ πράγματα ἔσται βελτί ω ; « ἀλ λ ' ἐνθένδε βοηθήσομεν αὐτοῖ ς » · ἂν δὲ ὑπὸ τῶν πνευμάτων μὴ δυνώμεθ α ; « ἀλλὰ μὰ Δία οὐχ ἤξε ι » · καὶ τίς ἐγγυητής ἐστι τούτο υ ; Ἔχει δὲ < τὸ > σχῆμα καὶ κάλλος καὶ ἐνέργειαν, καὶ ὅταν εἴπῃ· ἐπέδωκα · ἐπαινοῦμα ι , ο ὅ , μὰ Δί α , οὐκ ὦ ν , ὦν ἐπέδωκ α , ὑπεύθυνος . ἦρχον · καὶ δέδωκά γε εὐθύνας ἐκείνω ν , οὐχ ὦν ἐπέδωκ α . « νῆ Δί α , ἀλ λ ' ἀδίκως — φησὶν — ἦρξα ς » . εἴτα παρῶ ν , ὅτε με εἰσήγαγον οἱ λογισταί , οὐ κατηγόρει ς ; Ἀσύνδετον δέ ἐστιν, ὧ πολλοῦ χρῆται ὁ Δημοσθένης, κατ' ὄνομα καὶ κατὰ κῶλον < καὶ κατὰ κόμμα > καὶ κατὰ τόπον.

- 40 Κατ' ὄνομα μὲν· Ἀμφίπολι ν , Πύδνα ν , Ποτίδαια ν , Ἀλόννησο ν· ἐξ ὧν πλήθους ἔμφασις γίνεται. Κατὰ κῶλον δέ· ἴσασιν Εὐαίωνα πολλοὶ τὸν Λαοδάμαντος ἀδελφόν ... εὐεῖδὲς τὸ τοιοῦτο. Κατὰ κόμμα δέ· ὅταν ἐπὶ κόρρη ς , ὅταν κονδύλοι ς , ταῦτα κινεῖ , ταῦτα ἐξίστησι . ταῦτα δεινῶσι ἔχει καὶ ἐνέργειαν. Κατὰ τόπον ἀσυνδέτως πολλὰ ἂν εἰπεῖν ἔχοιεν Ὀλύνθιο ι , ἃ τότε εἰ προεῖδοντο , οὐκ ἂν ἀπώλοντο · πολλὰ ἂν ὦρεῖται ι , πολλὰ Φωκεῖ ς , καὶ πάλιν προθεῖς· ἀλλὰ τί τούτων ὄφελος τῇ πόλει ; [πάλιν] ἐπήγαγεν εἰς τὸ ἀσύνδετον· ἕως ἂν σώζηται τὸ σκάφο ς , τότε χρή καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντα ἄνδρα ἐφεξῆς προθύμους εἶνα ι . Λαμπρότητα δὲ καὶ φαντασίαν τοῦτο τὸ σχῆμα παρέχεται ἄνευ συνδέσμων ἐλευθέρα φωνῇ τοῦ λόγου προϊόντος ταῖς τῶν τόπων ἐμβολαῖς. Τῷ σχήματι κέχρηται ἢ κατ' ὄνομα εἰς πλῆθος, ἢ κατὰ κῶλον εἰς κάλλος, ἢ κατὰ κόμμα εἰς ἐνέργειαν, ἢ κατὰ τόπον εἰς λαμπρότητα. Κάκεῖνο ἀσύνδετον· ὁρῶ δὲ αὐτὸν τὸν Φίλιππο ν , πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ ἀγῶ ν , τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένο ν , τὴν [δ ἔ] κλεῖν κατεαγότη α , τὴν [δ ἔ] χεῖρα καὶ τὸ σκέλος πεπηρωμένο ν . Τὸ δὲ ἀντίθετον ἄνω μὲν εἴρηται τὸ τῆς διανοίας, τὸ δὲ τῆς λέξεως διχῶς γίνεται· ἢ κατὰ κῶλον, ἢ κατὰ λέξιν.
- 41 Κατὰ κῶλον μὲν· παρὰ τὰς τῶν χορηγῶν δαπάνας μικρὸν ἡμέρας μέρος ἢ χάρις τοῖς θεωμένοις ἐστί , παρὰ δὲ τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευῶν ἀφθονίας πάντα τὸν χρόνον ἢ σωτηρία πάσῃ τῇ πόλει . ἀντίκειται γὰρ τοῖς κῶλοις ἡ ἐρμηνεία. Τὸ δὲ κατὰ λέξιν· ἐδίδασκες [γὰ ρ] γράμματ α , ἐγὼ δ ' ἐφοίτων · ἐτέλει ς , ἐγὼ δὲ ἐτελούμην · ἐγραμμάτευε ς , < ἐγὼ δὲ ἐκκλησίαζο ν . ἐτριταγωνίστεισ > , ἐγὼ δ ' ἐθεώρουν · ἐξέπιπτε ς , ἐγὼ δ ' ἐσύριττο ν . Ἐνέργειαν δὲ καὶ κάλλος ἅμα τὸ σχῆμα ἔχει. Ἐλλειψις δὲ ἐστὶν ὅταν ὁ λέγων ἐλλείπῃ λέξιν ἢν παρ' αὐτὰ ἔδει προσθεῖναι τῷ νοήματι, οἷον· θέμα δεινὸν καὶ ἐλεεινὸ ν· ἐλλείπει γὰρ τὸ « ἐστὶ ».
- 42 κάκεῖνο δ' ἔλλειψις· πρῶτον μέ ν , ὧ Ἀθηναῖο ι , τοῖς θεοῖς εὐχομαι πᾶσι καὶ πάσαι ς· ἐλλείπει γὰρ « ταῖς θεαῖς ». καὶ πάλιν· ὥσπερ ἂν τις ἰατρὸς ἀσθενούσιν μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσιὼν μὴ λέγοι μηδὲ δεικνύοι δ ι ' ὧν ἀποφεύζονται τὴν νόσον , ἐπειδὰν δὲ τελευτήσῃ τις αὐτῶν καὶ τὰ νομιζόμενα ἐ π ' αὐτῷ φέροιτο , ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα διεξίει· « εἰ τὸ καὶ τὸ ἐποίησεν ἄνθρωπο ς , οὐκ ἂν ἀπέθανε ν » . « ἐμβρόντητ ε , εἴτα νῦν λέγει ς ; » καὶ πάλιν· εἶπον τοίνυν ὡς μὲν ὑπαρχόντων Θηβαίων Φιλίππῳ λίαν θορυβουμένων ... ἐλλείπει γὰρ τὸ « φίλων καὶ συμμάχων ». Τὴν δὲ διατύπωσιν παρήκεν Ἀψίνης, Καικίλιος δὲ ἔθηκεν ἐν τοῖς τῆς διανοίας σχήμασιν.
- 43 Ἡ δὲ διατύπωσις ὅτε μὲν ὑπομιμνήσκει τῶν γεγενημένων ἐνεργειῶν καὶ ἐκάστων ἐξαριθμουμένων τῶν μερῶν· ἀλλὰ μὴν τὸν τῇ πόλει συσταθέντα τότε θόρυβον ἵστε μὲν ἅπαντες · μικρὰ δὲ ἀκούσατέ μου τὰ ἀναγκαῖότατ α . ἐσπέρα μὲν γὰρ ἤδη καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ πάλιν ἡ διατύπωσις ἐπὶ τὴν θέαν ἄγει τῶν οὐχ ἑωραμένων, ὡς παρ' Αἰσχίνῃ πολλὰ ἂν εὔροι τις. Τρίτος ὅρος διατυπώσεως· ὅταν τὰ μὴ γεγονότα διατυπούμενοι εἰσάγωμεν καθ' ὑπόθεσιν—οἷον· ' τί ἂν ἐγένετο ; ' καί· ' τί ἂν ἐπράχθη ; ' —ὡς δεινὰ καὶ φοβερά. Τὸ δὲ διασυρμοῦ σχῆμα παρήκεν Ἀψίνης, Καικίλιος δὲ αὐτὸ ἐνέθηκε.

Τοῦτο δέ ἐστι τὰ μεγάλα μικρὰ ποιῆσαι καὶ ἐξευτελίσαι, οἷον· ἀλ λ' ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἄν, εἰ μὴ τοῦτο ἐγράφη. καί· πάνυ γε· οὐ γὰρ παρὰ τοῦτο εὐχερῇ γέγονε τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματ α, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμ α, ἀλλὰ μὴ τοῦτο διελέχθην ἐγώ, ἢ δευρὶ τὴν χειρ α, ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρήνεγκ α. Τὸ δὲ σχῆμα τῆς ἐπανόδου ἐστὶ παρὰ τῷ Καικίλιῳ.

- ⁴⁵ Γίνεται δὲ αὕτη ὅταν ὀνόματα δύο καὶ ῥῆμα προθέντες ἐπανίωμεν ἐπ' αὐτὰ καὶ ἐξηγώμεθα αὐτά, ὡς μήπω νοουμένου τοῦ λεχθέντος, οἷον εἴ τις λέγοι, ὅτι «Νικίας καὶ Ἀλκιβιάδης ἐπὶ Σικελίας τὴν στρατείαν διέφθειραν», εἴτα ἐπανιών ἐπ' αὐτὰ λέγοι· «Ἀλκιβιάδης μὲν εὐτελῆ τὸν πόλεμον καταλιπών, Νικίας δὲ ἀργῶς στρατηγήσας». χρῆται δὲ ἐπανόδῳ καὶ Θουκυδίδης ὡς ἂν εἰς ἀσάφειαν ἐκ τῶν ὑπερβατῶν ἐκπίπτῃ. Καὶ τὸ τῆς ἀφαιρέσεως σχῆμα ὁ Καικίλιος εἰσάγει· λέξεως γὰρ ἀφαίρεσιν τοῦτό φησι καὶ λέγει κείσθαι παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ· 〈ἐ〉 φθάραται γὰρ [ἄνδρε ς] Ἀθηναῖοι (ἐφθαρμένοι εἰσὶ) καί· τετάχεται (〈τεταγμένοι εἰσίν〉).
- ⁴⁶ [πεποιήνται καὶ εἴρηνται] Καὶ τὸ τῆς ἀλλοιώσεως σχῆμα εἰσάγει ὁ Καικίλιος, καὶ φησιν αὐτὴν γίνεσθαι κατ' ὀνόματα καὶ πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς καὶ πρόσωπα καὶ χρόνους.
- ⁴⁷ Καὶ ὀνόματα μὲν ἀλλοιοῦσιν ἀντὶ τοῦ ἄρρενος τὸ θῆλυ ἢ τὸ οὐδέτερον παραλαμβάνοντες, ἢ τῷ ἄρρενι ἀντ' ἀμφοῖν χρώμενοι, κατὰ τὸ πληθυντικόν, οἷον παρὰ μὲν Θουκυδίδῃ· πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἐσιδηροφόρει, ἀντὶ τῶν Ἑλλήνων, καί· τὸ φιλότιμον ἀγήρω μόνον, ἀντὶ τοῦ «ἡ φιλοτιμία»· οὐδέτερον γὰρ μετείληφεν ἀντὶ τοῦ θήλεος ... Κατὰ δὲ τοὺς ἀριθμοὺς ἀλλοιώσεις, ὡς παρ' Εὐπόλιδι ἐν Δήμοις· ἅπασα γὰρ ποθοῦμεν ἡ κλεινὴ πόλις, καὶ παρὰ Δημοσθένει· ὑμεῖς ὦ βουλ ἡ. Κατὰ δὲ τὰ πρόσωπα ἀλλοιώσεις, ὡς παρ' αὐτῷ· τοῖς γὰρ δικασταῖς διαλεγόμενος μετατίθησιν ἑαυτὸν ἐπὶ τὸν ἀντίδικον· ὅ ς, ὦ μιαρῶτατε πάντω ν, κεκλεισμένης σοι τῆς παρρησίας ... καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μετάγει ἐπὶ τοὺς δικαστὰς λέγων, οἷον· τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν μέμνησαι· καὶ καλῶς ποιεῖ ς. οὐ μέντοι δίκαιόν ἐστι ν, ὦ Ἀθηναῖοι ... καὶ παρ' Εὐριπίδῃ· φεύγεις ἀποστραφεῖς με, τὰ δ' Ἀγαμέμνωνος φροῦδα· εἴτα μεταστρέφει τὸν λόγον ἐπὶ τὸν ἀποθανόντα· ἄφιλος ἦσθ' ἄρ', ὦ πάτερ, πράττων κακῶς. Τοὺς δὲ χρόνους ἀλλοιοῦσιν, ὅταν τοῖς ἐνεστῶσιν ἀντὶ τῶν παρῳχημένων χρῶνται, οἷον παρὰ Δημοσθένει· καὶ ὅτι ταῦτα ἀληθῆ λέγω, τοὺς ὀρῶντας ὑμῖν μάρτυρας παρέξομαι, ἀντὶ τοῦ «τοὺς ἐωρακότας». ὁποῖόν ἐστι καὶ τὸ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ ἐν τῇ Ἀνδρομέδᾳ· ὀρῶ δὲ πρὸς τῆς παρθένου θοινάματα, ἀντὶ τοῦ «εἶδον». καὶ ὁ Θουκυδίδης· οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε εἰρηκότων ἐπαινοῦσι τὸν προστιθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ἀντὶ τοῦ «ἐπήνεσαν». Καὶ τὴν παρεμβολὴν εἰσάγει Καικίλιος σχῆμα λέξεως, κέχρηται δὲ παραδείγματι τῷ παρὰ Θουκυδίδῃ· οἱ δὲ Κορίνθιοι προσκαθεζόμενοι (ἔστι δὲ ἰσθμὸς τὸ χωρίον) ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν ν.
- ⁴⁸ καὶ ὁ Ἡρόδοτος· Κροῖσος ἦν Λυδὸς μὲν γένο ς, παῖς δὲ Ἀλυάττε ω, τύραννος δὲ ἐθνῶν τῶν ἐντὸς Ἀλυσ ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσημβρίας μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων ἐξίει πρὸς βορέην ἄνεμον εἰς τὸν Εὐξείνιον καλεόμενον πόντον ν. ἐνταῦθα παρεμβέβληται τὰ τοῦ ποταμοῦ. καὶ Εὐριπίδης· Δαναός, ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατήρ, Νείλου λιπὼν κάλλιστον εὐκταίης ὕδωρ, ὃς ἐκ μελαμβρότοιο πληροῦται ῥοὰς Αἰθιοπίδος γῆς, ἡνίκ' ἂν τακῇ χιῶν, τεθριππεύοντος ἡλίου κατ' αἰθέρα, ἐλθὼν κατ' Ἄργος ὥκεις' Ἰνάχου πόλιν. οἱ γὰρ τρεῖς περὶ τοῦ ποταμοῦ στίχοι περιττοί.